

- Helpman E. (2011). *Understanding Global Trade*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
<https://doi.org/10.4159/harvard.9780674061019>
- Hetmanenko O. O. & Fizeshi Y. Y. (2024). Tsyfrova transformatsiia mizhnarodnoi torhivli u vymirakh tsyfrovoho rozryvu [Digital transformation of international trade in the dimensions of the digital divide]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, 52, 44–49.
<https://doi.org/10.32782/2413-9971/2024-52-6>
- Kozaka Yu. H., Lohvinovoi N. S. & Baranovskoi M. I. (2011). *Mizhnarodna torhivlia: pidruchnyk* [International trade: textbook]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury.
- Kozyk V. V., Pankova L. A. & Danylenko N. B. (2011). *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: navch. posib.* [International economic relations: tutorial]. Kyiv: Znannia.
- Krugman P. R., Obstfeld M. & Melitz M. J. (2022). *International economics: theory and policy*. Boston: Pearson.
- Lihus H. M. *Otsinka efektyvnosti systemy upravlinnia pidpriemstvom*. Kvalifikatsiini mahisterski roboty [Evaluation of the enterprise management system effectiveness. Qualification master theses]. <https://jqmth.donnu.edu.ua/article/view/18280>
- Mazaraki A. A., Melnyk T. M. & Diachenko O. V. (2019). *Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva: pidruchnyk* [Foreign economic activity of the enterprise: textbook]. Kyiv: KNTEU.
- Meltzer J. P. (2019). *Digital Trade and E-Commerce: Challenges and Opportunities*. Washington: Brookings Institution.
- Petrenko T. M. (2021). *Informatsiini systemy v upravlinni zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu: monohrafiia* [Information systems in foreign economic activity management: monograph]. Kyiv: KNEU.
- Porter M. E. (2008). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press.
- Shlapak A., Yatsenko O., Ivashchenko O., Zarytska N. & Osadchuk V. (2023). Tsyfrova transformatsiia mizhnarodnoi torhivli v konteksti hlobalnoi konkurentsii: tekhnolohichni innovatsii ta investytsiini priorityty [Digital transformation of international trade in the context of global competition: technological innovations and investment priorities]. *Finansy, kredyt i bankivska sprava*, 53(6), 334–347.
<https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4241>

Стаття надійшла до редакції / Received: 11.04.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 24.04.2026
Оприлюднено / Published: 03.06.2026

УДК 330.341.1:004:658
JEL: L26; M15; O31; O33
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-4-73-84>

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

©2026 ДЕНЧИК І. С.

УДК 330.341.1:004:658
JEL: L26; M15; O31; O33

Денчик І. С. Формування ефективних механізмів інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки

У статті досліджено особливості формування ефективних механізмів інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки з урахуванням сучасних викликів, пов'язаних із цифровізацією економіки та впливом воєнних факторів на діяльність підприємств в Україні. Обґрунтовано, що інноваційний розвиток бізнесу є ключовою умовою забезпечення конкурентоспроможності, адаптивності та стійкості підприємств у динамічному економічному середовищі. Визначено, що цифровізація бізнес-процесів, впровадження сучасних технологій і розвиток інноваційної інфраструктури формують основу сучасної моделі інноваційного розвитку підприємств. У роботі систематизовано основні механізми інноваційного розвитку бізнесу, серед яких виокремлено організаційно-управлінські, фінансово-економічні, цифрово-технологічні, інституційно-правові та інтеграційно-мережеві механізми. Проаналізовано вплив воєнних факторів на функціонування бізнесу та визначено їх роль як каталізатора цифрової трансформації підприємств. Визначено ключові фактори ефективності інноваційних процесів, зокрема фінансові ресурси, рівень цифровізації, кадровий потенціал, інституційне середовище та рівень міжнародної інтеграції. Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні теоретичних підходів до формування механізмів інноваційного розвитку бізнесу шляхом обґрунтування їх комплексної структури в умовах цифрової економіки та воєнних викликів; подальшому розвитку наукових положень щодо визначення взаємозв'язку між організаційними, фінансовими, цифровими та інституційними компонентами інноваційного розвитку підприємств, а також у розробленні узагальненої моделі механізму інноваційного розвитку бізнесу, що враховує вплив цифровізації та факторів нестабільності економічного середовища. Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості використання запропонованих підходів для формування стратегій інноваційного розвитку підприємств, підвищення ефективності управління інноваційними процесами та забезпечення стійкого розвитку бізнесу в умовах цифрової трансформації економіки.

Ключові слова: інноваційний розвиток бізнесу; цифрова економіка; цифровізація; механізми інноваційного розвитку; цифрова трансформація; конкурентоспроможність підприємств; інноваційна діяльність; стійкість бізнесу; воєнні виклики; інноваційні процеси.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 16.

Денчик Ірина Сергіївна – старший викладач кафедри менеджменту, обліку та бізнес-комунікацій, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна), аспірантка факультету податкової справи, обліку та аудиту, Державний податковий університет (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна)

E-mail: denchikirina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1594-1084>

UDC 330.341.1:004:658

JEL: L26; M15; O31; O33

Denchik I. S. Formation of Efficient Mechanisms for Innovative Business Development in the Digital Economy

The article examines the features of forming efficient mechanisms for innovative business development in the digital economy, taking into account modern challenges associated with the digitalization of the economy and the impact of wartime factors on enterprise activities in Ukraine. It is substantiated that innovative business development acts as a key condition for ensuring the competitiveness, adaptability, and resilience of enterprises in a dynamic economic environment. It is determined that the digitalization of business processes, the implementation of modern technologies, and the development of innovation infrastructure form the basis of the contemporary model of innovative enterprise development. The study systematizes the main mechanisms of innovative business development, including organizational and managerial, financial and economic, digital and technological, institutional and legal, and integration and networking mechanisms. The influence of wartime factors on business operations is analyzed, and their role as a catalyst for the digital transformation of enterprises is identified. The key factors determining the efficiency of innovation processes are defined, including financial resources, the level of digitalization, human resource potential, the institutional environment, and the level of international integration. The scientific novelty of the research lies in improving theoretical approaches to the formation of mechanisms for innovative business development by substantiating their comprehensive structure in the context of the digital economy and wartime challenges; further development of the scientific provisions regarding the interconnection between organizational, financial, digital, and institutional components of enterprise innovation development; and developing a generalized model of the mechanism for innovative business development that takes into account the impact of digitalization and factors of economic instability. The practical significance of the research results lies in the possibility of applying the proposed approaches to the formation of strategies for innovative enterprise development, improving the efficiency of innovation process management, and ensuring sustainable business development in the context of the digital transformation of the economy.

Keywords: innovative business development; digital economy; digitalization; mechanisms of innovative development; digital transformation; enterprise competitiveness; innovation activity; business resilience; wartime challenges; innovation processes.

Fig.: 2. Tabl.: 3. Bibl.: 16.

Denchik Iryna S. – Senior Lecturer of the Department of Management, Accounting and Business Communications, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine), Postgraduate Student of the Faculty of Taxation, Accounting and Auditing, State Tax University (31 Universytetska Str., Irpin, 08205, Ukraine)

E-mail: denchikirina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1594-1084>

Упродовж останніх років розвиток бізнесу відбувається в умовах глибоких змін, пов'язаних із цифровізацією економіки, швидким поширенням нових технологій і зростанням глобальної конкуренції. Цифрова економіка не лише трансформує традиційні підходи до ведення господарської діяльності, а й змінює саму логіку функціонування підприємств. У цих умовах здатність бізнесу до інноваційного розвитку стає визначальною передумовою його ефективності, конкурентоспроможності та довгострокової стійкості [1].

Для України питання інноваційного розвитку бізнесу набуває особливого значення з огляду на умови, в яких сьогодні функціонує національна економіка. Повномасштабне воєнне вторгнення спричинило суттєві втрати виробничого потенціалу, порушення логістичних зв'язків, скорочення інвестиційної активності та загальне зростання економічних ризиків. Водночас ці обставини стимулювали активізацію пошуку нових підходів до ведення бізнесу. Підприємства змушені оперативно реагувати на виклики, змінювати внутрішні процеси, впроваджувати цифрові інструменти, переорієнтовуватися на нові ринки та формати робо-

ти. У такій ситуації інновації перестають бути лише фактором розвитку та дедалі більше виступають як необхідна умова збереження бізнесу.

Важливою характеристикою сучасного етапу також є посилення інтеграційних процесів України у світову економіку. Вихід на міжнародні ринки, участь у глобальних ланцюгах створення вартості, адаптація до європейських стандартів ведення бізнесу відкривають нові можливості, але водночас потребують відповідного рівня інноваційності та технологічного розвитку. У цьому контексті цифрові технології виступають не лише як інструмент оптимізації діяльності, а й як основа для формування нових бізнес-моделей, розширення ринкової присутності та залучення інвестиційних ресурсів.

Попри наявні позитивні зрушення, інноваційний розвиток бізнесу в Україні стикається з низкою обмежень. Серед них варто відзначити обмежений доступ до фінансування, недостатній рівень розвитку інноваційної інфраструктури, кадрові проблеми, пов'язані з міграційними процесами, а також певну нестабільність інституційного середовища [6]. Це свідчить про

необхідність стимулювання окремих інноваційних ініціатив, а також формування системного підходу до забезпечення інноваційного розвитку бізнесу.

У зв'язку з цим особливої уваги потребує питання розробки та впровадження ефективних механізмів інноваційного розвитку, які б ураховували як особливості цифрової економіки, так і специфіку функціонування бізнесу в умовах воєнних викликів. Йдеться про поєднання організаційних, фінансових, цифрових та інституційних інструментів, здатних забезпечити адаптацію підприємств до поточних умов, а також створити передумови для їх подальшого розвитку.

Дослідження проблематики формування ефективних механізмів інноваційного розвитку бізнесу має важливе значення як для наукового осмислення сучасних економічних процесів, так і для практичного застосування в умовах відновлення та подальшого розвитку економіки України.

Постановка проблеми. Сучасні умови функціонування бізнесу характеризуються високим рівнем динамічності, невизначеності та посиленням впливу цифрових технологій на всі сфери економічної діяльності. Цифрова економіка формує нові правила конкуренції, де ключову роль відіграють швидкість впровадження інновацій, здатність до адаптації та ефективне використання інформаційних ресурсів. У таких умовах традиційні підходи до розвитку бізнесу втрачають свою ефективність, що зумовлює необхідність пошуку нових механізмів забезпечення його сталого функціонування та зростання.

Для України ця проблема ускладнюється впливом повномасштабного воєнного вторгнення, яке суттєво трансформувало економічне середовище. Руйнування інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів, обмежений доступ до фінансових ресурсів, міграція трудових ресурсів та зростання ризиків ведення бізнесу створюють додаткові бар'єри для інноваційного розвитку підприємств. Водночас саме в таких умовах зростає потреба в упровадженні інноваційних рішень, цифровізації бізнес-процесів та формуванні нових моделей управління, що здатні забезпечити адаптивність і стійкість суб'єктів господарювання.

Незважаючи на активізацію цифрової трансформації та появу окремих успішних практик інноваційної діяльності, в Україні досі відсутній цілісний підхід до формування ефективних механізмів інноваційного розвитку бізнесу. Існуючі інструменти підтримки інновацій часто мають фрагментарний характер, недостатньо узгоджені між собою та не повною мірою враховують специфіку функціонування підприємств в умовах воєнних

викликів і глобальної економічної інтеграції [11]. Крім того, недостатньо дослідженим залишається питання взаємодії організаційних, фінансових, цифрових та інституційних компонентів у межах єдиної системи інноваційного розвитку.

Окремої уваги потребує проблема інтеграції українського бізнесу у світову економіку, що супроводжується необхідністю відповідності міжнародним стандартам, підвищення рівня технологічності виробництва та конкурентоспроможності продукції та послуг. У цьому контексті ефективність інноваційного розвитку значною мірою залежить від здатності підприємств використовувати можливості цифрової економіки, залучати інвестиції, брати участь у міжнародних проектах та інтегруватися у глобальні ланцюги створення доданої вартості.

Наукова проблема полягає в необхідності розробки та обґрунтування ефективних механізмів інноваційного розвитку бізнесу, які б забезпечували узгоджену взаємодію ключових складових інноваційної діяльності, враховували вплив цифрової економіки та воєнних факторів, а також сприяли підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств у глобальному економічному середовищі. Розв'язання цієї проблеми має важливе значення для забезпечення економічної стійкості, відновлення та подальшого розвитку національної економіки.

Метою статті є визначення та обґрунтування ефективних механізмів інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки з урахуванням сучасних викликів, що постають перед Україною.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- ✦ уточнення сутності інноваційного розвитку бізнесу в цифровому середовищі;
- ✦ аналіз впливу воєнних факторів на діяльність підприємств;
- ✦ систематизація основних механізмів інноваційного розвитку;
- ✦ визначення ключових факторів їх ефективності;
- ✦ окреслення перспективних напрямів їх удосконалення.

Огляд літератури. Проблематика інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки активно досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями, а також міжнародними організаціями, що свідчить про її високу наукову та практичну значущість. Сучасні дослідження зосереджені на визначенні ролі інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств, розвитку цифрових технологій, формуванні інно-

ваційних екосистем і адаптації бізнесу до умов нестабільного економічного середовища.

Нормативно-правові засади інноваційної діяльності та цифрової трансформації економіки в Україні визначаються законами України «Про інноваційну діяльність» [1] та «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [2], які створюють інституційні умови для розвитку інноваційних процесів, упровадження цифрових технологій та підтримки інноваційно активних підприємств. Водночас дослідження Кваші Т. К., Паладченко О. Ф. і Молчанової І. В. [10] акцентують увагу на важливості державної підтримки інноваційної діяльності через формування стратегічних пріоритетів та бюджетних механізмів фінансування інновацій.

Вагомий внесок у дослідження інноваційної діяльності підприємств зроблено в аналітичних матеріалах Міністерства освіти і науки України [3], де наведено оцінку рівня інноваційної активності підприємств, обсягів інвестицій у науково-дослідні роботи та тенденцій розвитку інноваційної інфраструктури. Аналогічні висновки містяться у звітах Національного банку України [4] та Центру економічної стратегії [6], які підкреслюють вплив воєнних факторів на фінансову стабільність підприємств і необхідність впровадження інноваційних рішень для забезпечення їх стійкості.

Окремий напрям досліджень пов'язаний із впливом цифрової трансформації на розвиток бізнесу. Зокрема, Гребешкова О. М. і Каряка М. А. [12] розглядають стратегічне підприємництво в контексті цифрових можливостей і розвитку інноваційних екосистем, наголошуючи на необхідності інтеграції бізнесу, науки та держави для забезпечення ефективного інноваційного розвитку. Тіняєв О. М. і Чередниченко В. В. [13] досліджують трансформацію бізнес-моделей підприємств під впливом цифровізації, підкреслюючи роль цифрових платформ, сервісних моделей і нових форматів створення цінності.

Міжнародні дослідження також підтверджують ключову роль інновацій у забезпеченні економічного розвитку. Так, у доповіді Всесвітньої організації інтелектуальної власності «Global Innovation Index» [11] визначено, що інноваційний потенціал країни формується під впливом інституційних, технологічних і людських факторів, а розвиток цифрових технологій виступає одним із головних драйверів економічного зростання. У звіті Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD) «Digital Economy Report 2024» [14] підкреслюється значення цифрової трансформації для формування інклюзивної та стійкої економіки, а також необхідність розвитку цифрової інфраструктури та людського капіталу.

В умовах воєнних викликів особливої актуальності набувають дослідження, присвячені стійкості економіки та відновленню бізнесу. Зокрема, у роботах Калиновського А. О., Мирончук В. М. і Калиновської Н. А. [7] обґрунтовується роль фінансового менеджменту у відновленні економіки після кризових явищ, а в аналітичних матеріалах Національного інституту стратегічних досліджень [9] визначено пріоритети забезпечення стійкості промислового та аграрного секторів у період воєнних ризиків. Дослідження Lviv IT Cluster [5] демонструють високий рівень адаптивності ІТ-сектора України та його здатність до швидкого впровадження інновацій у кризових умовах.

Важливим напрямом наукових досліджень є формування ефективних механізмів інноваційного розвитку підприємств. Забаштанський М. М., Роговий А. В. і Забаштанська Т. В. [15] визначають роль фінансового контролінгу як інструменту управління інноваційними процесами, що забезпечує ефективне використання ресурсів і підвищення результативності інноваційної діяльності. Литвиненко О. Д., Литвиненко А. О. і Морозова Н. А. [16] досліджують вплив цифрової економіки на розвиток бізнесу в Україні, наголошуючи на необхідності інтеграції цифрових технологій у всі сфери діяльності підприємств.

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить про наявність значного наукового доробку щодо дослідження інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання формування комплексних механізмів інноваційного розвитку підприємств з урахуванням впливу цифровізації, воєнних факторів та процесів глобальної економічної інтеграції, що зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Основні результати наукового дослідження. У сучасних умовах поняття інноваційного розвитку бізнесу набуває ширшого змісту, ніж традиційне уявлення про впровадження нових продуктів чи технологій. Це пов'язано насамперед із формуванням цифрової економіки, де ключову роль відіграють дані, швидкість обміну інформацією та здатність компаній оперативно змінювати власні бізнес-процеси. Отже, інноваційний розвиток доцільно розглядати не як окремий напрям діяльності, а як безперервний процес адаптації бізнесу до змінного середовища.

Цифрова економіка суттєво змінює підходи до створення цінності. Якщо раніше основний акцент робився на матеріальних ресурсах і виробничих потужностях, то сьогодні дедалі більшого

значення набувають нематеріальні активи, такі як знання, інформація, цифрові платформи, клієнтський досвід. Це, своєю чергою, впливає на характер інновацій: вони стають більш гнучкими, швидкими у впровадженні та орієнтованими на потреби користувача.

В умовах цифровізації інноваційний розвиток бізнесу проявляється в кількох взаємопов'язаних площинах:

- ✦ *технологічні зміни*, пов'язані з використанням сучасних цифрових рішень (автоматизації процесів, аналітики даних, хмарних сервісів);
- ✦ *організаційні трансформації*, які передбачають впровадження гнучких підходів до управління, скорочення ієрархій та посилення ролі командної роботи;
- ✦ *зміна бізнес-моделей*, коли компанії переходять від традиційних схем до платформених або сервісно-орієнтованих форматів діяльності [13].

Важливою особливістю інноваційного розвитку в цифровій економіці є його тісний зв'язок із зовнішнім середовищем. Бізнес дедалі рідше розвивається ізольовано, натомість активно взаємодіє з іншими учасниками ринку – стартапами, науковими установами, державними інституціями, міжнародними партнерами. Така взаємодія сприяє швидшому обміну ідеями, залученню ресурсів та поширенню інноваційних рішень.

Окремо слід звернути увагу на те, що в українських реаліях інноваційний розвиток має свою специфіку. В умовах воєнних викликів він часто носить вимушений характер і спрямований передусім на забезпечення безперервності діяльності. Перехід на дистанційні формати роботи, використання цифрових каналів комунікації, опти-

мізація логістичних процесів – усе це приклади інновацій, які виникають як реакція на кризу. Водночас саме такі рішення формують основу для подальшого розвитку бізнесу вже в післявоєнний період.

Інноваційний розвиток бізнесу в умовах цифрової економіки доцільно трактувати як комплексний, динамічний процес, що охоплює технологічні, організаційні та управлінські зміни, спрямовані на підвищення ефективності діяльності, адаптацію до зовнішніх викликів та забезпечення конкурентоспроможності. Його ключовою особливістю є поєднання цифрових інструментів із гнучкими підходами до управління та орієнтацією на швидке реагування на зміни ринкового середовища.

У табл. 1 наведено узагальнення складових інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки.

Дана структура дозволяє розглядати інноваційний розвиток бізнесу як багатовимірний процес, у якому технологічні зміни не існують окремо від організаційних чи інституційних. Саме їх взаємодія формує цілісну систему адаптації підприємств до умов цифрової економіки та зовнішніх викликів.

Повномасштабне воєнне вторгнення суттєво змінило умови функціонування підприємств в Україні, сформувавши нову економічну реальність, що характеризується високим рівнем ризику, невизначеності та нестабільності. Вплив воєнних факторів має комплексний характер і проявляється одночасно у виробничій, фінансовій, логістичній та управлінській площинах діяльності бізнесу.

Передусім варто відзначити прямі втрати підприємств, пов'язані з руйнуванням виробничих потужностей, складської інфраструктури та об'єктів логістики. У багатьох регіонах бізнес був

Таблиця 1

Структура інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки

Складова	Зміст	Прояв у бізнесі
Технологічна	Використання цифрових технологій та інструментів	Автоматизація процесів, AI, Big Data, хмарні сервіси
Організаційна	Зміна підходів до управління бізнесом	Agile-структури, командна робота, скорочення ієрархій
Бізнес-модельна	Трансформація способів створення цінності	Перехід до платформ, онлайн-сервісів, підпискових моделей
Інституційна	Взаємодія з державою та зовнішніми структурами	Гранти, регуляторна підтримка, міжнародні програми
Інтеграційна	Включення у зовнішні економічні зв'язки	Експорт послуг, участь у глобальних ланцюгах вартості

Джерело: узагальнено автором за матеріалами [8; 12].

змушений повністю або частково призупинити діяльність, що призвело до скорочення обсягів виробництва та втрати ринків збуту. Додатковим негативним фактором стало порушення логістичних ланцюгів постачання сировини та готової продукції, що суттєво ускладнило операційну діяльність підприємств.

Фінансовий аспект впливу війни проявився у зниженні доступу до інвестиційних ресурсів, підвищенні вартості кредитування та загальному зростанні фінансових ризиків. Багато підприємств зіткнулися з проблемою ліквідності, що змусило їх переглядати структуру витрат, скорочувати непрофільні напрямки діяльності та шукати альтернативні джерела фінансування, зокрема міжнародні гранти та програми підтримки [4].

Водночас умови війни стали потужним каталізатором трансформаційних процесів у бізнес-середовищі. Значна частина підприємств була змушена швидко адаптуватися до нових умов шляхом цифровізації процесів, упровадження дистанційних форматів роботи та переходу на онлайн-канали взаємодії з клієнтами. Це сприяло прискоренню цифрової трансформації, яка в інших умовах могла б тривати значно довше.

Також слід відзначити структурні зміни в підприємницькому середовищі. Війна сприяла розвитку нових секторів економіки, зокрема оборонних технологій, інформаційних технологій, логістичних сервісів та освітніх онлайн-платформ. Частина підприємств переорієнтувала свою діяльність на виробництво продукції, що має критичне значення в умовах воєнного часу, або надання послуг, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності населення.

Важливим наслідком впливу воєнних факторів стала зміна підходів до управління підприємствами. Зросла роль гнучких управлінських структур, оперативного прийняття рішень та антикризового менеджменту. Бізнес змушений діяти в

умовах постійної невизначеності, що підвищує значення адаптивності, стійкості та здатності швидко перебудовувати бізнес-моделі.

Для більш детального аналізу тенденцій інноваційного та цифрового розвитку бізнесу в Україні в умовах воєнного періоду доцільно розглянути динаміку ключових показників за 2022–2025 роки (табл. 2).

Аналіз динаміки показників свідчить про поступове відновлення та одночасне посилення цифрової трансформації бізнесу в Україні після 2022 року. Незважаючи на спадні тенденції в окремих секторах у перший рік повномасштабної війни, вже з 2023 року спостерігається стабільне зростання інноваційної активності підприємств. Особливо помітною є тенденція до цифровізації бізнес-процесів та поширення гібридних моделей роботи, що свідчить про адаптацію підприємств до умов високої невизначеності.

Вплив воєнних факторів на функціонування підприємств має подвійний характер. З одного боку, він призводить до значних втрат і обмежень, з іншого – виступає каталізатором глибокої трансформації бізнесу, прискорюючи цифровізацію, інноваційний розвиток та інтеграцію в нові ринкові умови. В довгостроковій перспективі саме здатність підприємств до адаптації визначатиме їхню конкурентоспроможність і стійкість у післявоєнному економічному середовищі.

Інноваційний розвиток бізнесу в умовах цифрової економіки формується під впливом комплексу взаємопов'язаних механізмів, які забезпечують його стійкість, адаптивність і конкурентоспроможність. Узагальнення наукових підходів і практики функціонування підприємств дозволяє виділити кілька ключових груп таких механізмів (рис. 1).

1. Організаційно-управлінські механізми – ця група охоплює підходи до побудови внутрішньої структури підприємства та системи управлін-

Таблиця 2

Динаміка ключових показників інноваційного та цифрового розвитку бізнесу в Україні (2022–2025 рр.)

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Частка інноваційно активних підприємств, %	14,6	16,3	17,5	18,2
Витрати підприємств на інновації, млрд грн	17,4	22,1	26,8	30,5
Частка підприємств, що використовують цифрові технології (хмари, AI, ERP), %	42	48	54	59
Обсяг експорту IT-послуг, млрд дол. США	7,3	6,7	7,1	7,6
Кількість активних технологічних стартапів	1800	1950	2100	2300
Частка підприємств, що працюють у дистанційному/гібридному форматі, %	55	62	66	70

Джерело: узагальнено автором за даними [3; 5; 6].

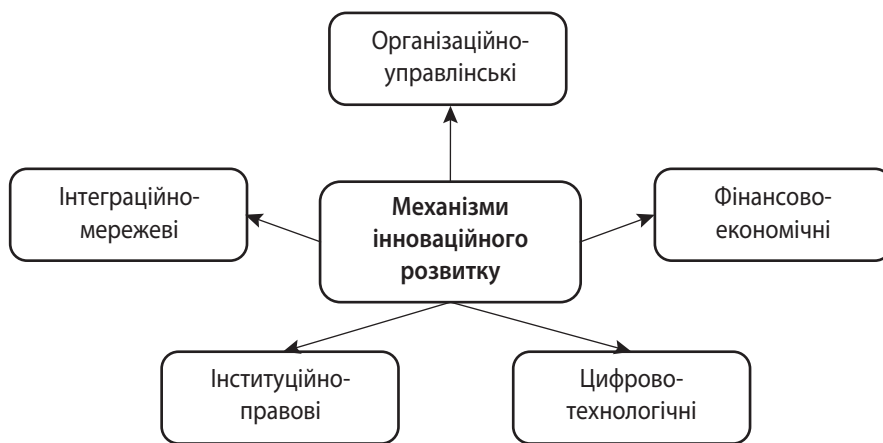

Рис. 1. Механізми інноваційного розвитку бізнесу

Джерело: узагальнено автором.

ня, що сприяють інноваційній діяльності. До них належать впровадження гнучких організаційних структур (agile, project-based management), розвиток командної роботи, делегування повноважень і скорочення управлінських ієрархій. Важливим елементом є формування інноваційної культури, орієнтованої на постійне вдосконалення та прийняття змін [12].

2. Фінансово-економічні механізми забезпечують ресурсну базу для реалізації інноваційних проєктів. До них належать венчурне фінансування, державні та міжнародні грантові програми, пільгове кредитування, а також внутрішні інвестиції підприємств у дослідження та розробки. Ефективність цих механізмів визначається доступністю фінансових ресурсів та рівнем інвестиційної привабливості бізнесу.

3. Цифрово-технологічні механізми спрямовані на впровадження сучасних цифрових рішень у бізнес-процеси. Вони включають автоматизацію управлінських і виробничих процесів, використання великих даних (Big Data), штучного інтелекту, хмарних технологій, а також розвиток цифрових платформ. Ці механізми забезпечують підвищення продуктивності та швидкості прийняття рішень.

4. Інституційно-правові механізми формуються на рівні держави та регуляторного середовища. Вони включають законодавче забезпечення інноваційної діяльності, податкові стимули, державні програми підтримки інновацій, а також створення сприятливих умов для розвитку стартапів та технологічних компаній. Їхня ефективність значною мірою залежить від стабільності та прозорості інституційного середовища [2].

5. Інтеграційно-мережеві механізми забезпечують включення підприємств у національні та міжнародні інноваційні екосистеми. До них належать участь у міжнародних проєктах, співпраця

з науковими установами, розвиток кластерів та партнерських мереж, а також інтеграція у глобальні ланцюги створення вартості. Ці механізми сприяють обміну знаннями, технологіями та ресурсами.

Система механізмів інноваційного розвитку бізнесу має багаторівневий і взаємопов'язаний характер, де ефективність кожного елемента залежить від узгодженості його взаємодії з іншими складовими.

Для узагальнення викладених положень та візуалізації взаємозв'язку між основними складовими інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки доцільно подати узагальнену модель механізму у вигляді схеми, наведеному на рис. 2.

Зпропонована модель відображає логіку функціонування механізму інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки та високої невизначеності, спричиненої воєнними факторами. Вона базується на взаємодії зовнішнього середовища, системи детермінант розвитку, комплексу інноваційних механізмів та результатів їх реалізації.

Особливістю моделі є наявність зворотного зв'язку, який забезпечує адаптацію підприємств до змін середовища та безперервність інноваційних процесів. Це дозволяє розглядати інноваційний розвиток як динамічну систему, що саморегулюється та постійно вдосконалюється під впливом цифрових трансформацій і кризових умов [15].

Ефективність інноваційних процесів у бізнесі формується під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, які визначають як здатність підприємства генерувати інновації, так і можливість їх практичного впровадження та комерціалізації.

У табл. 3 наведено сукупність факторів впливу на ефективність інноваційних процесів у бізнесі.

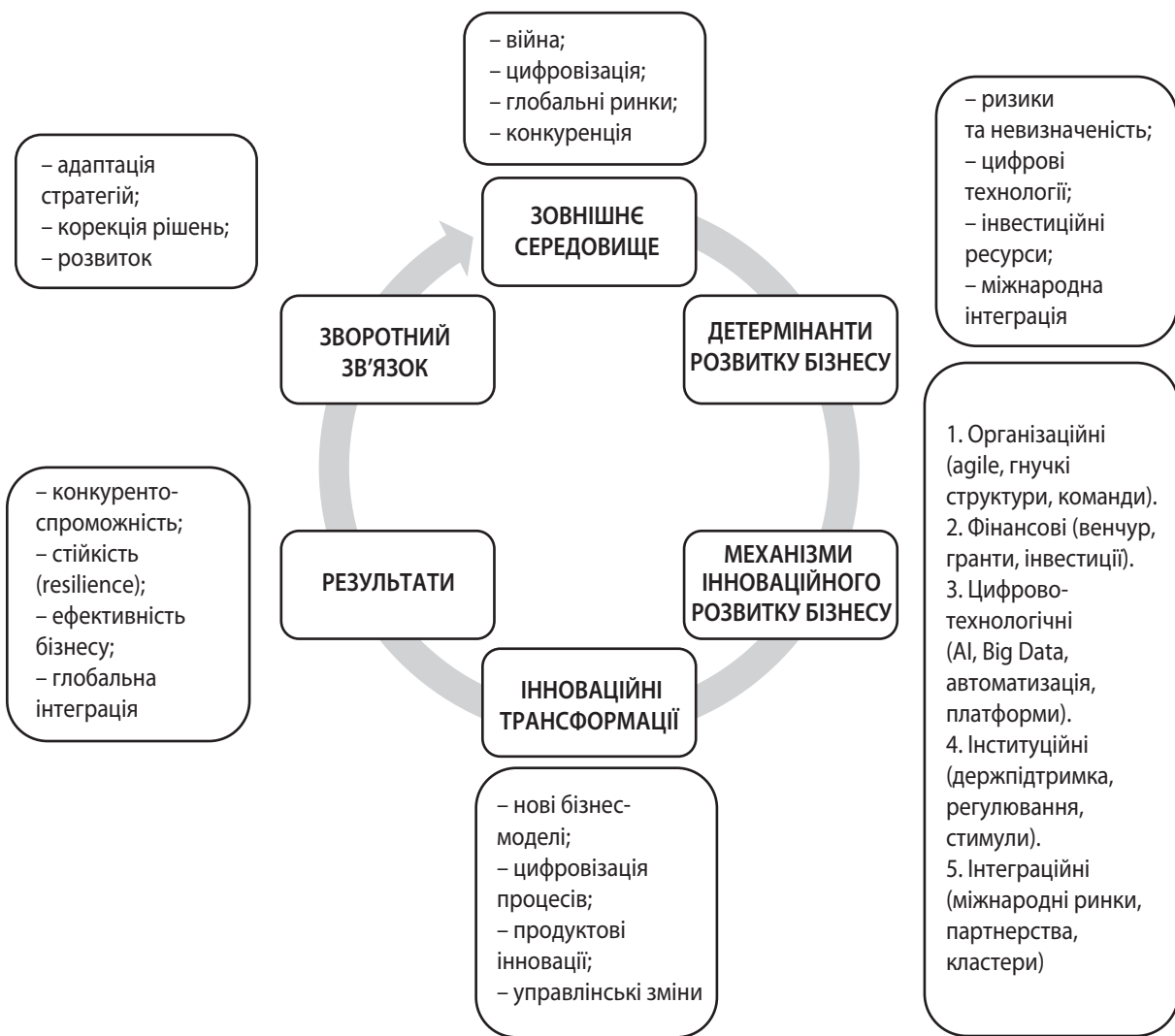

Рис. 2. Модель механізму інноваційного розвитку бізнесу

Джерело: складено автором.

Ефективність інноваційних процесів визначається не окремими факторами, а їх комплексною взаємодією, де критичним є баланс між ресурсним забезпеченням, технологічним рівнем, якістю управління та стабільністю зовнішнього середовища.

Сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються під впливом цифровізації та посилення глобальної економічної інтеграції, зумовлюють необхідність переосмислення підходів до формування механізмів інноваційного розвитку бізнесу. В умовах високої турбулентності зовнішнього середовища та зростання конкуренції на міжнародних ринках особливої актуальності набуває пошук таких напрямів удосконалення, які забезпечують одночасно адаптивність, стійкість і здатність підприємств до довгострокового зростання.

Одним із ключових напрямів є поглиблення цифрової трансформації бізнес-процесів. Йдеться не лише про впровадження окремих технологіч-

них рішень, а про комплексну перебудову управлінських, виробничих і комунікаційних систем на основі цифрових платформ, штучного інтелекту, аналітики великих даних і хмарних технологій. Такий підхід дозволяє підвищити швидкість прийняття рішень, знизити транзакційні витрати та забезпечити гнучкість реагування на зміни ринкового середовища [14].

Важливим напрямом виступає формування інтегрованих інноваційних екосистем, що об'єднують бізнес, державу, науково-дослідні установи та міжнародних партнерів. Перехід від ізольованих інноваційних ініціатив до мережових моделей співпраці сприяє прискоренню обміну знаннями, технологіями та фінансовими ресурсами. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток кластерних структур і участь у глобальних інноваційних мережах.

Окрему увагу слід приділити вдосконаленню фінансових механізмів підтримки інноваційної ді-

Ключові фактори впливу на ефективність інноваційних процесів у бізнесі

Група факторів	Зміст	Вплив на інноваційні процеси
Фінансові	Інвестиції, венчурний капітал, гранти, доступ до кредитування	Визначають можливість запуску та масштабування інноваційних проєктів
Технологічні	Рівень цифровізації, доступ до сучасних технологій (AI, Big Data, хмари)	Забезпечують швидкість, якість і масштабованість інновацій
Кадрові	Кваліфікація персоналу, інноваційне мислення, цифрові компетентності	Формують здатність генерувати та впроваджувати інновації
Інституційні	Законодавство, податкова система, держпідтримка, захист ІВ	Створюють умови або бар'єри для інноваційної діяльності
Організаційно-управлінські	Структура управління, гнучкість, agile-підходи	Визначають швидкість прийняття рішень і адаптації
Зовнішньоекономічні	Міжнародна інтеграція, експорт, партнерства	Розширюють доступ до ресурсів, знань і ринків
Безпекові	Воєнні ризики, кіберзагрози, стабільність середовища	Впливають на безперервність і стійкість інноваційних процесів

Джерело: складено автором за матеріалами [12; 15].

яльності. Перспективними є розширення доступу до венчурного капіталу, розвиток краудфандингових платформ, а також активніше залучення міжнародних фінансових інституцій. В умовах післявоєнного відновлення економіки важливу роль відіграватимуть змішані моделі фінансування, що поєднують державні, приватні та донорські ресурси.

Не менш значущим є напрям підвищення інституційної ефективності регулювання інноваційної діяльності. Йдеться про створення стабільного та передбачуваного нормативно-правового середовища, вдосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності, а також запровадження податкових і регуляторних стимулів для інноваційно активних підприємств. Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами є важливою умовою інтеграції у світову економіку.

Суттєвим перспективним напрямом є розвиток людського капіталу та цифрових компетентностей. Формування інноваційної економіки неможливе без наявності кваліфікованих фахівців, здатних працювати із сучасними технологіями та генерувати інноваційні рішення. Це передбачає модернізацію системи освіти, розвиток програм перекваліфікації та стимулювання безперервного професійного навчання.

У контексті глобальної інтеграції важливим є посилення участі українського бізнесу в міжнародних ланцюгах створення вартості. Це передбачає розширення експортного потенціалу, розвиток кооперації з іноземними компаніями та вихід на нові

ринки. Такий підхід дозволяє не лише підвищити конкурентоспроможність підприємств, але й забезпечити трансфер технологій та управлінських практик [11].

Перспективні напрями вдосконалення механізмів інноваційного розвитку бізнесу пов'язані з комплексною цифровізацією, формуванням інноваційних екосистем, удосконаленням фінансових та інституційних умов, розвитком людського капіталу та поглибленням міжнародної інтеграції. Реалізація зазначених напрямів створює передумови для підвищення стійкості бізнесу та його ефективного функціонування в умовах цифрової економіки та глобальної конкуренції.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження узагальнено теоретичні підходи та практичні особливості формування механізмів інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки та під впливом сучасних викликів, зокрема воєнних факторів. Встановлено, що інноваційний розвиток набуває комплексного характеру та охоплює технологічні зміни, організаційні, управлінські, фінансові та інституційні трансформації, які взаємопов'язані між собою та формують цілісну систему адаптації підприємств до змінного середовища.

Виявлено, що цифровізація виступає ключовим драйвером інноваційних процесів, оскільки забезпечує прискорення обміну інформацією, автоматизацію бізнес-процесів та створення нових моделей ведення бізнесу. Водночас встановлено, що в умовах повномасштабної війни інноваційна

активність підприємств має адаптивний характер і часто спрямована передусім на забезпечення безперервності діяльності та зниження ризиків.

Систематизація основних механізмів інноваційного розвитку дозволила виділити організаційно-управлінські, фінансово-економічні, цифрово-технологічні, інституційно-правові та інтеграційно-мережеві механізми, які у своїй сукупності забезпечують формування інноваційного потенціалу підприємств. Доведено, що ефективність їх реалізації значною мірою залежить від узгодженості дій бізнесу, держави та міжнародних партнерів.

Аналіз емпіричних тенденцій засвідчив поступове відновлення та посилення цифрової трансформації бізнесу в Україні у 2023–2025 роках, що проявляється у зростанні рівня цифровізації підприємств, розвитку IT-сектора та поширенні гнучких моделей управління.

Перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямі пов'язані з необхідністю більш глибокого та комплексного аналізу процесів трансформації українського бізнесу в умовах цифрової економіки та глобальної інтеграції. Насамперед, актуальним залишається вивчення практичних моделей інтеграції національних підприємств у глобальні інноваційні екосистеми, зокрема визначення ефективних форматів співпраці між бізнесом, міжнародними технологічними платформами, науково-дослідними центрами та інвесторами. Окремого дослідження потребують механізми входження українських компаній у глобальні ланцюги створення доданої вартості, а також фактори, що визначають їх конкурентні позиції на міжнародних ринках.

Також важливим напрямом подальших досліджень є оцінка результативності державної політики у сфері підтримки інноваційної діяльності. Це передбачає аналіз ефективності діючих програм стимулювання інновацій, грантових і податкових інструментів, а також міжнародної технічної допомоги. Доцільним є порівняльне дослідження українського та європейського досвіду формування інноваційної політики з метою виявлення найбільш дієвих інструментів підтримки інноваційного розвитку бізнесу в умовах кризових і посткризових періодів.

Окрему наукову проблему становить розробка та вдосконалення кількісних моделей оцінювання інноваційної стійкості підприємств. Йдеться про формування інтегральних показників, які дозволяють вимірювати здатність бізнесу адаптуватися до шоків змін, зокрема воєнних ризиків, фінансових обмежень і технологічних трансформацій. У цьому контексті перспективним є застосування економіко-математичного моделювання,

методів багатовимірної статистичного аналізу та інструментів оцінки ризиків.

Загалом, подальші дослідження мають бути спрямовані на поглиблення теоретико-методологічних засад інноваційного розвитку бізнесу, а також на розробку прикладних інструментів, які дозволять підвищити ефективність управління інноваційними процесами в умовах цифрової трансформації та глобальної економічної інтеграції. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
2. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
3. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2024 році : науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2025. 115 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nauka/informatsiyno-analitychni/2025/18-07-2025/naukovo-analitychna-dopovid-naukova-naukovo-tekhnichna-ta-innovatsiyna-diyalnist-v-ukrayini-u-2024-rotsi-18-07-2025.pdf>
4. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2023 року. *Національний банк України*. Київ, 2023. 53 с. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku>
5. IT Research Ukraine 2023: Adaptability and Resilience in Time of War. Lviv IT Cluster ; за підтримки Міністерства цифрової трансформації України та USAID Competitive Economy Program. Львів, 2023. URL: <https://techukraine.org/2024/02/07/it-research-ukraine-2023-english-version/>
6. Samoiliuk M. Ukraine War Economy Tracker. *Centre for Economic Strategy*. 25 May 2026. URL: <https://ces.org.ua/en/tracker-economy-during-the-war/>
7. Калиновський А. О., Мирончук В. М., Калиновська Н. Л. Стратегія відновлення економіки України після війни: роль фінансового менеджменту. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. Вип. 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14445463>
8. В Україні запустили рамку цифрової зрілості малого та середнього бізнесу. *Рівненська обласна державна адміністрація*. URL: <https://www.rv.gov.ua/news/v-ukraini-zapustily-ramku-tsyfrovoizrilosti-maloho-ta-serednoho-biznesu>
9. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах війни : аналіт. доп. / О. В. Собкевич та ін. Київ : НІСД, 2023. 49 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04>
10. Кваша Т. К., Паладченко О. Ф., Молчанова І. В. Загальнодержавні середньострокові пріоритети

- інноваційної діяльності та їх бюджетна підтримка. *Наука, технології, інновації*. 2023. № 4. С. 3–16. DOI: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2023-4-01>
11. Global Innovation Index 2023: Innovation in the Face of Uncertainty / S. Dutta, B. Lanvin, L. Rivera León, S. Wunsch-Vincent ; World Intellectual Property Organization. Geneva : WIPO, 2023. 250 p. URL: <https://www.wipo.int/en/web/global-innovation-index/2023/index>
 12. Гребешкова О. М., Каряка М. А. Стратегічне підприємство в Україні: цифрові можливості та екосистемні інновації. *Бізнес Інформ*. 2025. № 2. С. 233–247. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-233-247>
 13. Тіняєв О. М., Чередниченко В. В. Трансформація бізнес-моделі підприємства в контексті управління розвитком в умовах цифрової економіки. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18134641>
 14. Digital Economy Report 2024: Shaping an Environmentally Sustainable and Inclusive Digital Future. *United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)*. Geneva : United Nations, 2024. 314 p. URL: <https://unctad.org/publication/digital-economy-report-2024>
 15. Забаштанський М. М., Роговий А. В., Забаштанська Т. В. Роль фінансового контролінгу в забезпеченні інноваційного розвитку агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. № 4. С. 230–238. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4\(44\)-230-238](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4(44)-230-238)
 16. Lytvynenko O. D., Lytvynenko A. O., Morozova N. L. Impact of Digital Economy on Business Development in Ukraine. *Бізнес Інформ*. 2025. № 5. С. 176–183. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-176-183>
- war: the role of financial management]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, 13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14445463>
- Kvasha T. K., Paladchenko O. F. & Molchanova I. V. (2023). Zahalnodержavni serednostrokovyi priorytety innovatsiinoi diialnosti ta their biudzhethna pidtrymka [Statewide medium-term priorities of innovation activity and their budget support]. *Nauka, tekhnologii, innovatsii*, 4, 3–16. <https://doi.org/10.35668/2520-6524-2023-4-01>
- Kyiv (2023). Zvit pro finansovu stabilnist. Cherven 2023 roku. *Natsionalnyi bank Ukrainy* [Financial stability report. June 2023. National Bank of Ukraine]. Kyiv. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku>
- Lviv. (2023). IT Research Ukraine 2023: Adaptability and Resilience in Time of War. *Lviv IT Cluster*. <https://techukraine.org/2024/02/07/it-research-ukraine-2023-english-version/>
- Lytvynenko O. D., Lytvynenko A. O. & Morozova N. L. (2025). Impact of Digital Economy on Business Development in Ukraine. *Biznes Inform*, 5, 176–183. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-176-183>
- Pysarenko T. V. & Kuranda T. K. (2025). *Naukova, naukovo-tekhnichna ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2024 rotsi: naukovo-analitychna dopovid* [Scientific, scientific-technical and innovation activity in Ukraine in 2024: scientific-analytical report]. Kyiv: UkrINTEI. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nauka/informatsiyno-analitychni/2025/18-07-2025/naukovo-analitychna-dopovid-naukova-naukovo-tekhnichna-ta-innovatsiynadiialnist-v-ukrayini-u-2024-rotsi-18-07-2025.pdf>
- rv.gov.ua. V Ukraini zapustyly ramku tsyfrovoyi zrilosti maloho ta serednoho biznesu. *Rivnenska oblasna derzhavna administratsiia* [The framework of digital maturity of small and medium business was launched in Ukraine. Rivne Regional State Administration]. <https://www.rv.gov.ua/news/v-ukraini-zapustyly-ramku-tyfrovoyi-zrilosti-maloho-ta-serednoho-biznesu>
- Samoiliuk M. (2026, May 25). Ukraine War Economy Tracker. *Centre for Economic Strategy*. <https://ces.org.ua/en/tracker-economy-during-the-war/>
- Sobkevych O. V. (2023). *Priorytety zabezpechennia stiikosti promyslovosti y ahrarynoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh viiny: analit. dop.* [Priorities for ensuring the resilience of industry and agriculture sector of Ukraine's economy in the conditions of war: analyt. rep.]. Kyiv: NISD. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04>
- Tiniaiev O. M. & Cherednychenko V. V. (2025). Transformatsiia biznes-modeli pidpriemstva v konteksti upravlinnia rozvytkom v umovakh tsyfrovoyi ekonomiky [Transformation of the business model of the enterprise in the context of development management in the conditions of the digital economy]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, 18. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18134641>

REFERENCES

- Dutta S., Lanvin B., Rivera León L. & Wunsch-Vincent S. (2023). Global Innovation Index 2023: *Innovation in the Face of Uncertainty*. Geneva: WIPO. <https://www.wipo.int/en/web/global-innovation-index/2023/index>
- Hrebeshkova O. M. & Kariaka M. A. (2025). Stratehichne pidpriemnytstvo v Ukraini: tsyfrovi mozhlyvosti ta ekosystemni innovatsii [Strategic entrepreneurship in Ukraine: digital opportunities and ecosystemic innovations]. *Biznes Inform*, 2, 233–247. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-233-247>
- Kalynovskyi A. O., Myronchuk V. M. & Kalynovska N. L. (2024). Stratehii vidnovlennia ekonomiky Ukrainy pislia viiny: rol finansovoho menedzhmentu [Strategies for Ukraine's economic recovery after the

United Nations (2024). Digital Economy Report 2024: Shaping an Environmentally Sustainable and Inclusive Digital Future. *United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)*. Geneva: United Nations. <https://unctad.org/publication/digital-economy-report-2024>

Zabashanskiy M. M., Rohovyi A. V. & Zabashanska T. V. (2025). Rol finansovoho kontrolinhu v zabezpecheni innovatsiinoho rozvytku ahropromyslovykh pidpriemstv v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [The role of financial controlling in ensuring the innovative development of agro-industrial enterprises in the conditions of the digital economy]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 4(44), 230–238. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4\(44\)-230-238](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4(44)-230-238)

zakon.rada.gov.ua. (2021, July 15). Zakon Ukrainy «Pro stymuliuvannia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini» vid 15.07.2021 r. № 1667-IX [Law of Ukraine "On stimulating the development of the digital economy in Ukraine" dated 15.07.2021 No. 1667-IX]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>

zakon.rada.gov.ua. (2002, July 4). Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist» vid 04.07.2002 r. № 40-IV [Law of Ukraine "On innovation activity" dated 04.07.2002 No. 40-IV]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

Стаття надійшла до редакції / Received: 09.04.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 22.04.2026
Оприлюднено / Published: 03.06.2026

УДК 330.341.1:330.4
JEL: C51; C53; O31; O32
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-4-84-94>

КОМПЛЕКС МОДЕЛЕЙ ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ

©2026 ГУЗЬ О. Б., БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ О. Б., БРІЛЬ М. С.

УДК 330.341.1:330.4
JEL: C51; C53; O31; O32

Гузь О. Б., Білоцерківський О. Б., Бріль М. С. Комплекс моделей оцінки та аналізу інноваційного розвитку галузей

У роботі розглянуто теоретико-методичні засади та практичні аспекти оцінювання інноваційного розвитку галузей економіки в умовах посилення глобальної конкуренції та прискорення технологічних змін. Визначено основні проблеми сучасних підходів до оцінювання інноваційного розвитку, зокрема фрагментарність галузевих показників, обмежене використання інтегральних індексів та складність врахування багатовимірної природи інновацій. Доведено доцільність застосування секторального підходу, який дозволяє врахувати внутрішню неоднорідність економіки та виявити специфіку інноваційних процесів на рівні окремих секторів. Розроблено комплекс моделей оцінки та аналізу інноваційного розвитку, що охоплює повний аналітичний цикл: формування інформаційної бази, оцінювання інноваційної активності секторів на національному рівні, проведення компаративного аналізу країн і здійснення глобального узагальнення результатів. Запропонований підхід включає інструменти багатовимірного позиціювання, кластерного аналізу, побудови інтегрального індексу, а також аналізу конвергенційних процесів, що забезпечує комплексну оцінку та порівняльність результатів. Емпіричні результати підтвердили наявність значної диференціації інноваційного розвитку між секторами економіки та виявили ключову роль сектора послуг у формуванні інноваційної структури. Встановлено неоднорідність міжсекторальних взаємозв'язків і наявність структурних дисбалансів, що проявляються в різному ступені узгодженості розвитку секторів. Запропонований комплекс моделей дозволяє ідентифікувати лідерів і аутсайдерів інноваційного розвитку, оцінювати динаміку змін у часі та формувати обґрунтовані управлінські рішення.

Ключові слова: інноваційний розвиток; секторальний підхід; комплекс моделей; інтегральна оцінка; багатовимірний аналіз; структурні дисбаланси.

Рис.: 1. **Табл.:** 6. **Формул:** 13. **Бібл.:** 16.

Гузь Остап Богданович – здобувач кафедри підприємництва, торгівлі і логістики, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: Ostap.Huz@emmb.khpi.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0007-5892>

Білоцерківський Олександр Борисович – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: Alexander.Belotserkovsky@khpi.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4707-7964>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/G-4236-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57968990100>

Бріль Михайло Сергійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: mihail.bril@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6529-7747>